

Renoveringspuljens direkte beskæftigelseseffekt

Erhvervs- og Byggestyrelsen, december 2009

Kolofon

Titel:

Renoveringspuljens direkte beskæftigelseseffekt

Undertitel:

Resume:

Renoveringspuljen på 1,5 mia. kr. var åben for ansøgninger fra den 14. april 2009 til den 25. maj 2009, og gav husstande mulighed for tilskud til boligforbedringer. Renoveringspuljens formål var at styrke beskæftigelsen i bygge- og anlægssektoren og at bidrage til en generel modernisering af bygningsmassen, herunder også energibesparelser.

I "Renoveringspuljens direkte beskæftigelseseffekt" vurderes, hvordan renoveringspuljen har påvirket beskæftigelsen. Renoveringspuljen har fået mange husstande til at fremskynde renoveringsprojekter og andre til at igangsætte nye projekter. Beskæftigelseseffekten af puljen vurderes at være på 8.900 personer i tredje kvartal og 9.600 personer i fjerde kvartal 2009 i byggeerhvervene.

Renoveringspuljen støttede i vidt omfang energivenlige renoveringsprojekter. To-tredjedele af projekterne omfattede således energivenlige materialer, især nye vinduer og døre.

Udgiver:

Erhvervs- og Byggestyrelsen

Ansvarlig institution:

Erhvervs- og Byggestyrelsen

Forfatter:

Erhvervs- og Byggestyrelsen

Sprog:

Dansk

Digital ISBN nr:

978-87-92518-32-3

Version:

1.0

Versionsdato:

18-12-2009

Publiceringsstandard nr.:

Dataformater:

html, pdf

Udgiverkategori:

Statslig

Emneord:

Renoveringspulje, beskæftigelseseffekt, effektmåling

Copyright:

Erhvervs- og Byggestyrelsen

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	4
2. Ansøgninger, tilskud og udbetalinger fra renoveringspuljen	5
3. Håndværkernes og materialeproducenternes aktivitet med de støttede projekter	9
4. Renoveringspuljens direkte aktivitetseffekt	12
5. Konklusion	17
Bilag	18

1. Indledning

Økonomi- og erhvervsministeren har i marts 2009 redegjort for de beskæftigelsesmæssige konsekvenser af renoveringspuljen i et svar til Folketingets Boligudvalg.¹ Redegørelsen var baseret på beregningsmæssige antagelser om størrelsen af de støttede renoveringsprojekter, fortrængning af andet privat forbrug, og om hvor stor en del af renoveringspuljen, der tilfalder projekter, som også vil være gennemført uden tilskud. Idet der nu foreligger oplysninger om de faktiske udbetalinger fra renoveringspuljen, er det muligt at skønne over den direkte beskæftigelseeffekt af renoveringspuljen baseret på oplysninger om udbetalinger fra puljen. Undersøgelsen ser imidlertid primært på den beskæftigelseeffekt, som puljen direkte har medført gennem de støttede renoveringsprojekter.

Renoveringspuljen var åben for ansøgninger fra den 14. april 2009 til den 25. maj 2009. I begyndelsen af august var der givet støttetilsagn svarende til hele puljen på 1,5 mia. kr. Knap 60 procent af tilsagnene er nu udbetalt, fordi håndværkernes arbejde er færdigt. Det betyder, at man kan danne sig et skøn over aktivitetseffekten af puljen på forskellige tidspunkter. I denne rapport vurderes derfor den direkte aktivitetseffekt af puljen, (forstået som aktivitetsvirkningen i byggesektoren og den aktivitetsvirkning, byggeerhvervets øgede materialeefterspørgsel giver anledning til i andre erhverv) fra 2009 til 2012, bl.a. baseret på kendskabet til de faktiske udbetalinger til og med november 2009 samt antagelser om resterende udbetalinger. Ligeledes belyses, om renoveringerne har ført til bedre energistandard i boligerne.

Den valgte beregningsmetode er baseret på oplysninger om tilsagn og faktiske udbetalinger fra puljen. Beregningen af beskæftigelseeffekten i undersøgelsen er partiel eller direkte, da den kun vedrører de konkrete støttede projekter. En række afledte effekter er ikke medregnet. Størrelsen af de afledte forbrugseffekter, der opstår, fordi de nye renoveringsprojekter fortrænger andet privatforbrug, er skønnet som en tilføjelse til de øvrige beregninger.

I kapitel 2 beskrives en række faktiske forhold om puljen. I kapitel 3 beregnes beskæftigelsen knyttet til arbejdet med de støttede projekter, og i kapitel 4 beregnes puljens direkte beskæftigelseeffekt ved at tage hensyn til, at nogle af de støttede projekter ville have været gennemført selv uden støtten eller ville være blevet lavet på et andet tidspunkt. Kapitlet er baseret på en interviewundersøgelse blandt modtagere af tilskud, og der kan være en usikkerhed knyttet til svarene. Resultaterne fra interviewundersøgelsen er tidligere offentliggjort.²

---

¹ Se besvarelse af spørgsmål 34 ad L 166 stillet af Folketingets Boligudvalg den 25. marts 2009.

² Se Erhvervs- og Byggestyrelsen, "Effekter fra renoveringspuljen – resultater fra en interviewundersøgelse" <http://www.oem.dk/sw25835.asp>.

2. Ansøgninger, tilskud og udbetalinger fra renoveringspuljen

Renoveringspuljens formål var "at styrke beskæftigelsen i bygge- og anlægssektoren" og at "bidrage til en generel modernisering af bygningsmassen, herunder også energibesparelser"³

Gennem renoveringspuljen kunne boligejere, andelshavere og lejere få tilskud til visse typer af boligforbedringer. Tilskudspuljen var på 1,5 mia. kr. og var åben for ansøgninger fra den 14. april 2009, til der var modtaget ansøgninger svarende til, at puljen på 1,5 mia. kr. kunne uddeles. Det skete den 25. maj 2009. Tilskuddene blev givet efter først-til-mølle-princippet og var på 40 procent af udgifter til arbejdslønninger, dog maksimalt 15.000 kr., og 20 procent af omkostninger til energibesparende materialer, dog maksimalt 10.000 kr.

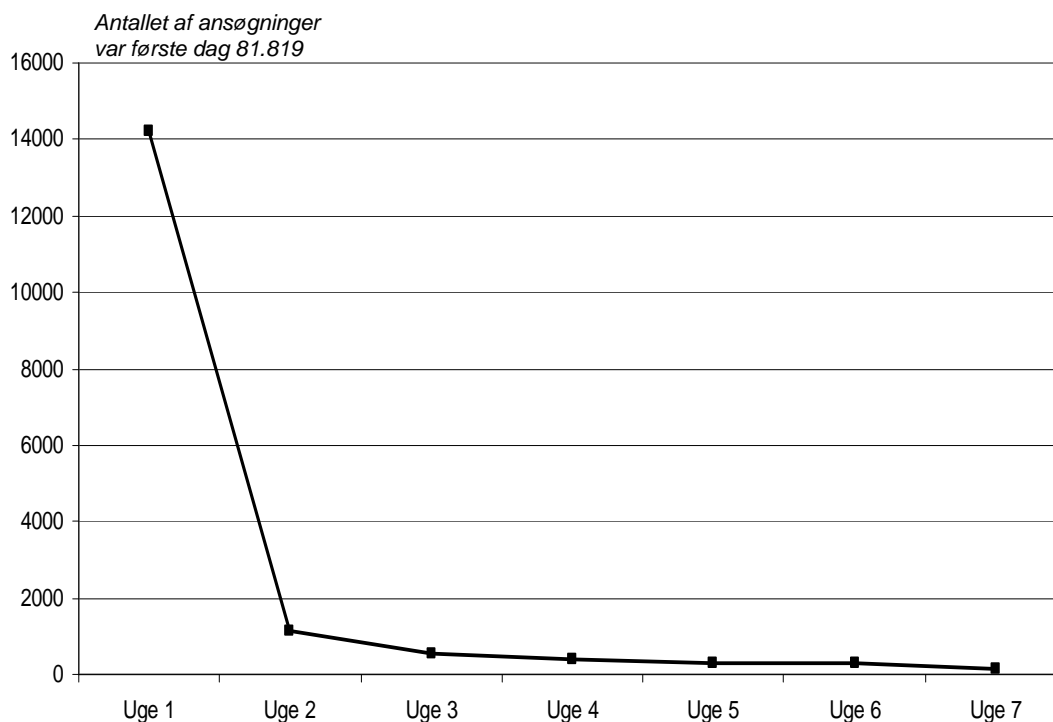
Interesserede husstande skulle søge om tilskud i Erhvervs- og Byggestyrelsen på baggrund af et konkret tilbud fra håndværkere. Når husstandene havde modtaget tilsagn, kunne de afgive ordre til håndværkerne. Når det praktiske arbejde var udført, kunne tilskuddet udbetales. Tilskuddet udbetaltes til håndværkerne, men kom husstandene til gode, fordi virksomhederne fraregnede tilskuddet i deres opkrævning hos husstandene.

Erhvervs- og Byggestyrelsen, der administrerede puljen, modtog i alt godt 117.000 ansøgninger. Godt 81.000 ansøgninger blev afleveret første dag, puljen var åben, dvs. den 14. april 2009, jf. figur 1. Antallet af ansøgninger faldt drastisk de to efterfølgende dage og dernæst gradvist over de efterfølgende uger indtil syv uger efter åbningen af puljen. Puljen blev lukket den 25. maj 2009 (i syvende uge efter åbningen).

---

³ Se pressemeddelelsen fra Økonomi- og Erhvervsministeriet fra den 17. marts 2009, <http://www.oem.dk/sw25017.asp>.

Figur 1. Modtagne ansøgninger fordelt på ugerne efter åbningen af puljen, gennemsnit pr. dag

Kilde: Erhvervs- og Byggestyrelsen, administrative data, egne beregninger.

Anm.: Alle godt 117.000 ansøgninger er medtaget i figuren, uanset om der blev givet tilsagn eller ej.

Langt de fleste ansøgninger var behandlet og tilsagn givet inden udgangen af juni måned 2009, jf. tabel 1. Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var på knap to måneder. Husholdningerne kunne gå i gang med projekterne, efter tilsagnet var givet.

Tabel 1. Fordeling af givne tilsagn på måned, procent af alle tilsagn

April	Maj	Juni	Juli	Efter juli	I alt
8	25	40	17	10	100

Kilde: Erhvervs- og Byggestyrelsen, administrative data, egne beregninger.

Anm.: Kun ansøgninger, der har fået tilsagn, er medtaget i beregningerne. Ansøgninger med tal, der afviger meget fra det forventede (fx ekstremt store omkostninger), er udeladt.

Når håndværkernes arbejde var afsluttet, kunne støtten udbetales. Tabel 2 viser fordelingen af udbetalte støttebeløb frem til den 27. november 2009. På den dato var tilskudet udbetalt til 58 procent eller knap 60.000 af de støtteberettigede projekter.

Tabel 2. Fordeling af støtteudbetalinger på udbetalingsmåned pr. 27/11-2009, i procent

Juni	Juli	Måned for udbetaling					Endnu ikke udbetalt	I alt
		August	September	Oktober	November			
2	8	7	12	17	12	42	100	

Tabellen viser, at mindst 10 procent af projekterne var færdige inden udgangen af juli 2009, og eftersom der i praksis går lidt tid, fra et projekt er færdigt, til støtten udbetales, er andelen reelt større. Mindst 58 procent af projekterne var således færdige den 27. november 2009. Feriemånederne har naturligvis påvirket aktivitetsmønstret.

Den gennemsnitlige omkostning (håndværkerregning) ved boligrenoveringen var på knap 60.000 kr., og det gennemsnitlige tilskud var på godt 13.000 kr., jf. tabel 3.

Tabel 3. Omkostninger til boligrenovering og tilsagn om tilskud, kr. pr. ansøgning i gennemsnit

	Omkostningskomponent		I alt
	Løn	Materialer	
Omkostninger (kr. pr. projekt)	35.166	24.339	59.505
Tilskud (kr. pr. projekt)	9.196	3.878	13.074

Kilde: Erhvervs- og Byggestyrelsen, administrative data, egne beregninger.

Anm.: Kun ansøgninger, der har fået tilsagn, er medtaget i beregningerne. Ansøgninger med tal, der afviger meget fra det forventede (fx ekstremt store omkostninger), er udeladt.

I tabel 4a og 4b er vist, hvilke dele af boligen, der er omfattet af renoveringsprojekterne, og om der har været søgt tilskud til energibesparende materialer. Hovedparten af renoveringerne omfattede vinduer, døre eller tag, og to-tredjedel af renoveringerne omfattede energibesparende materialer. Reparation af vinduer skete således i 49 procent af projekterne og isolation af tag i 23 procent af projekterne. I 17 procent af projekterne forbedredes varmeanlæggene (de fire sidste rækker i tabel 4b).

Relativt få renoveringer omfattede indvendige forbedringer, der ikke har med centralvarmeanlægget at gøre. Dog fik 12 procent af husstandene tilsagn om tilskud til bedre køkken eller bad og 10 procent til gulvarbejder.

Tabel 4a. Arten af boligrenoveringer (evt. flere), som projekterne omfatter

	Art	Procent*
Ydre rammer		76
<i>Herunder</i>	<i>Reparation, renovering, isolering og udskiftning af tag, tagrender og afløb</i>	23
	<i>Reparation eller udskiftning af ruder og vinduer og terrassedøre med glas</i>	49
	<i>Reparation eller udskiftning af yderdøre, terrassedøre mv.</i>	19
	<i>Reparation, maling og isolering af ydervægge</i>	12
	<i>Forbedringer af boligens tilgængelighed for handicappede</i>	<1/2
	<i>Fornyelse eller etablering af dræn</i>	1
	<i>Radonsikring</i>	<1/2
	<i>Installation af solfangere og solceller</i>	3
Indre rammer		37
<i>Herunder</i>	<i>Reparation eller fornyelse af køkken eller bad</i>	12
	<i>Gulvarbejder</i>	10
	<i>Brandsikring, fx nettilsluttede røgalarmer</i>	<1/2
	<i>Installation eller forbedring af ventilation</i>	4
	<i>Installation eller forbedring af vand- og afløbsinstallationer</i>	5
	<i>Reparation eller fornyelse af elinstallationer</i>	3
	<i>Udskiftning eller reparation af fjernvarmeunits</i>	2
	<i>Rep./udsk. af olie-/gasfyr og varmeanlæg, instal./udsk. af varmestyringsanlæg</i>	13
	<i>Installation af varmepumper, herunder jordvarmepumper, dog ikke til køling</i>	3
	<i>Maler- og tapetseringsarbejder</i>	3

Kilde: Erhvervs- og Byggestyrelsen, administrative data, egne beregninger.

Anm.: Kun ansøgninger, der har fået tilsagn, er medtaget i beregningerne. Ansøgninger med tal, der afviger meget fra det forventede (fx ekstremt store omkostninger), er udeladt.

* Procenttallene summer ikke til 100, fordi et projekt kan omfatte flere typer renovering.

Tabel 4b. Projekter, der omfatter energigivende materialer (evt. flere arter)

	Art	Procent*
I alt		66
<i>Herunder</i>	<i>Vinduer og terrassedøre med glas</i>	50
	<i>Ventilation med varmegenvinding</i>	2
	<i>Fjernvarmeunits</i>	2
	<i>Olie- og gaskedler samt jordvarmepumper</i>	12
	<i>Solfangere og solceller</i>	3

Kilde: Erhvervs- og Byggestyrelsen, administrative data, egne beregninger.

Anm.: Kun ansøgninger, der har fået tilsagn, er medtaget i beregningerne. Ansøgninger med tal, der afviger meget fra det forventede (fx ekstremt store omkostninger), er udeladt.

* Hvert projekt kan omfatte flere arter renovering, og procenttallene summer derfor ikke til totalen.

Det tyder således på, at en stor del af boligforbedringerne har mindsket boligens energibehov, hvilket underbygger resultatet i den tidligere omtalte interviewundersøgelse, hvor 64 procent af familierne, der fik tilskud, sagde, at et ønske om energibesparelser var en årsag til renoveringen, og endnu flere forventede fald i energiforbruget som følge af renoveringen (se fodnote 2, side 4).

3. Håndværkernes og materialeproducenternes aktivitet med de støttede projekter

I afsnittet er vurderet, hvornår håndværkernes arbejde med de støttede projekter foretages. Vurderingen er vanskelig, fordi det kun vides, at arbejdet er foretaget mellem tidspunktet for tilsagn og tidspunktet for udbetaling af støtte, og fordi der pr. 27. november 2009 kun er udbetalt støtte for 58 procent af tilsagnene.

Det kan antages, at støtten udbetales en måned efter, at et projekt er afsluttet⁴, og tabel 2 kan derfor bruges til at skønne over aktiviteten med projekterne frem til oktober⁵.

For den del af projekterne, hvor støtten ikke er udbetalt, er antaget, at aktiviteten fra seneste belyste måned fortsættes, indtil alle projekter er færdige, hvilket i så fald sker tidligt i februar 2010. Den samlede skønnede fordeling af, hvornår de støttede arbejder foretages, er vist i tabel 5.

Tabel 5. Antaget fordeling af det faktiske arbejde på måneder

Måned	Procent
April	0
Maj	2
Juni	8
Juli	7
August	12
September	17
Oktober	13
November	13
December	13
Januar	13
Februar	2

Fordelingen i tabel 5 er ganske vist usikker, men skal dog ses i lyset af, at arbejdet ifølge støttereglerne skal udføres senest 6 måneder efter, at der er givet tilsagn. Hvis arbejdet udføres netop 6 måneder efter tilsagnet er givet, viser tabel 1, at der vil blive udført 17 procent af projekterne i januar og kun lidt derefter. Aktiviteten hos håndværkerne vil derfor næppe strække sig over en væsentligt længere periode end vist i tabel 5.

Aktiviteten udtrykt i beskæftigelse og fordelt på måneder findes med udgangspunkt i den samlede puljes størrelse og procentfordelingen i tabel 5. Omregningen sker i en række trin og med en række faktorer, der er opsummeret i tabel 6.

⁴ I følge støttereglerne skal anmodning om udbetaling af støtten foretages senest to måneder efter, at arbejdet er afsluttet.

⁵ Andelen af projekter gennemført i oktober er antaget at være 13 procent svarende til de 12 procent udbetalte tilsagn i november, jf. tabel 2, korrigeret for de to sidste arbejdsdage i november.

Erfaringer fra tidligere tilskudsordninger viser, at det må forventes, at nogle ansøgere frafalder deres tilsagn, og at der ikke bliver udbetalt det fulde tilsagnsbeløbet til alle ansøgninger. Det er på nuværende tidspunkt ikke muligt at opgøre omfanget af uforbrugte midler i renoveringspuljen. Der kan konstateres bortfald af tilsagn i størrelsesordenen 80 mio. kr. Det reelle mindreforbrug kan dog først opgøres, når de sidste udbetalinger er sket, hvilket formentlig bliver sidst på foråret 2010.

Fra det samlede faktiske støttebeløb kan husholdningernes samlede håndværkerregning beregnes til ca. 7½ mia. kr., fordi forholdet mellem tilskud og håndværkerregninger kan skønnes ud fra oplysningerne om tilskud og regninger i husholdningernes ansøgninger.

Fra den samlede omsætning på 7½ mia. kr. hos håndværkerne kan den samlede beskæftigelse hos håndværkerne beregnes, fordi forholdet mellem omsætning og beskæftigelse kendes fra Danmarks Statistiks nationalregnskab. Ligeledes kan man ud fra nationalregnskabets såkaldte input-output tabeller beregne, hvor mange der ansættes hos fx byggematerialeproducenter, hver gang der ansættes en håndværker til reparation af boliger. Derved kan den samlede beskæftigelse, der umiddelbart er knyttet til de støttede projekter, beregnes. Det skal ikke forveksles med puljens effekt, jf. næste kapitel.

Når der i beregningerne benyttes overordnet nationalregnskabsstatistik, antages, at de støttede projekter ligner gennemsnitlige renoveringsprojekter.

Tabel 6. Omregning fra puljens størrelse til beskæftigelse

Puljens størrelse	1,50 mia. kr.
Faktiske tilsagn om støtte	1,37 mia. kr.
Omregningsfaktor fra tilskud til håndværkerregninger	Faktor 5,45 ¹
Samlet omsætning hos håndværkere (inkl. moms)	7,48 mia. kr.
Omregningsfaktor fra omsætning til månedlig beskæftigelse blandt håndværkere	Faktor 13,14 ²
Samlet håndværkerbeskæftigelse	98.325 måneder
Faktor for beskæftigelse i andre erhverv pr. beskæftiget håndværker	0,32 ³
Samlet beskæftigelse i andre erhverv	31.364 måneder
Beskæftigelse i alt	ca. 130.000 måneder eller ca. 11.000 år

Kilde: Erhvervs- og Byggestyrelsen, administrative data, og Danmarks Statistik. Egne beregninger.

¹ Se bilag 1a.

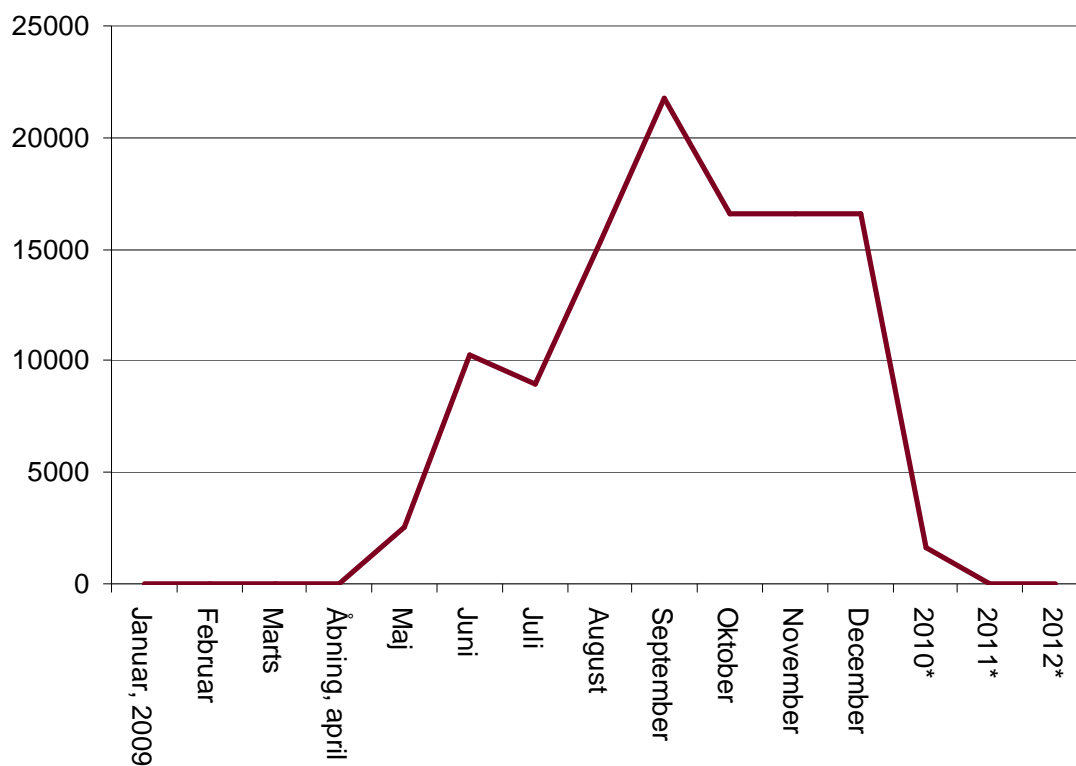
² Faktoren er beregnet som følger: Fra nationalregnskabet vides, at forholdet mellem omsætning (produktionsværdi) og beskæftigelse i reparationserhvervet i 2005 var på 1,57 (59,3 mia. kr. i forhold til 93.286 beskæftigede). Omsætningen på 59,3 mia. kr. er målt i 2005-priser ekskl. moms, mens omsætningstallet i tabellen er i aktuelle priser inkl. moms. Derfor skal faktoren korrigeres (nedad) for prisstigningen siden 2005 (15 procent i følge byggeomkostningsindekset) og med en momsfaktor på 1,25. Endelig skal der ganges med 12 for at komme fra års- til månedsniveau.

³ Forholdet mellem beskæftigelse i reparationserhvervet og andre erhverv er beregnet ud fra Danmarks Statistiks opgørelser af direkte og indirekte beskæftigelsesindhold i reparationsydelser, se Danish Input-Output Tables and Analyses 2007, side 86, på www.dst.dk.

Som nævnt er mindst 58 procent af alle projekterne afsluttet, og dermed har håndværkere og ansatte hos materialeleverandører mv. allerede nu været beskæftiget med de støttede projekter i, hvad der svarer til $0,58 \cdot 130.000 = 75.400$ måneders beskæftigelse eller ca. 6.300 beskæftigede på årsniveau.

Fordelingen på måneder af den samlede beskæftigelse på ca. 130.000 måneder er vist i figur 2. Fordelingen er baseret på tabel 5, og figuren viser fx, at knap 22.000 håndværkere og ansatte i materialeproducerende erhverv var beskæftiget med de støttede projekter i september, og knap 17.000 var beskæftiget fra oktober 2009 til januar 2010.

Figur 2. Beregnet beskæftigelse med de støttede renoveringsprojekter

* For 2010-2012 viser figuren den gennemsnitlige beskæftigelse i årets måneder, for 2012 dog kun for første halvdel af året.

4. Renoveringspuljens direkte aktivitetseffekt

Puljens effekt på beskæftigelsen fremgår naturligvis ikke af foregående afsnit, bl.a. fordi der er set bort fra, at en del af renoveringsprojekterne ville være lavet uden tilskud. I dette afsnit beregnes derfor, hvordan husstandene ville have beskæftiget håndværkere, hvis puljen ikke havde eksisteret.

Til beregningen af den hypotetiske beskæftigelse på projekterne, deles husstandene op i fire grupper, og for hver gruppe skønnes, hvornår håndværkerne ville have været sat i beskæftigelse. Detaljerne i beregningerne er beskrevet i bilag 2. Beregningerne er i høj grad baseret på resultaterne fra den spørgeskemaundersøgelse, der er henvist til i fodnote 2, side 4.

Udsatte projekter udgør 11 procent af projekterne. Renoveringspuljen blev første gang omtalt i medierne på www.politiken.dk den 21. februar 2009. Fra den dato og frem til puljens åbning kan husholdninger have udskudt deres ordrer til håndværkerne for at få del i tilskuddene. Det gjorde 11 procent af de støttede husholdninger. Uden tilskud ville disse projekter være foretaget tidligt i året, de første allerede i februar 2009.

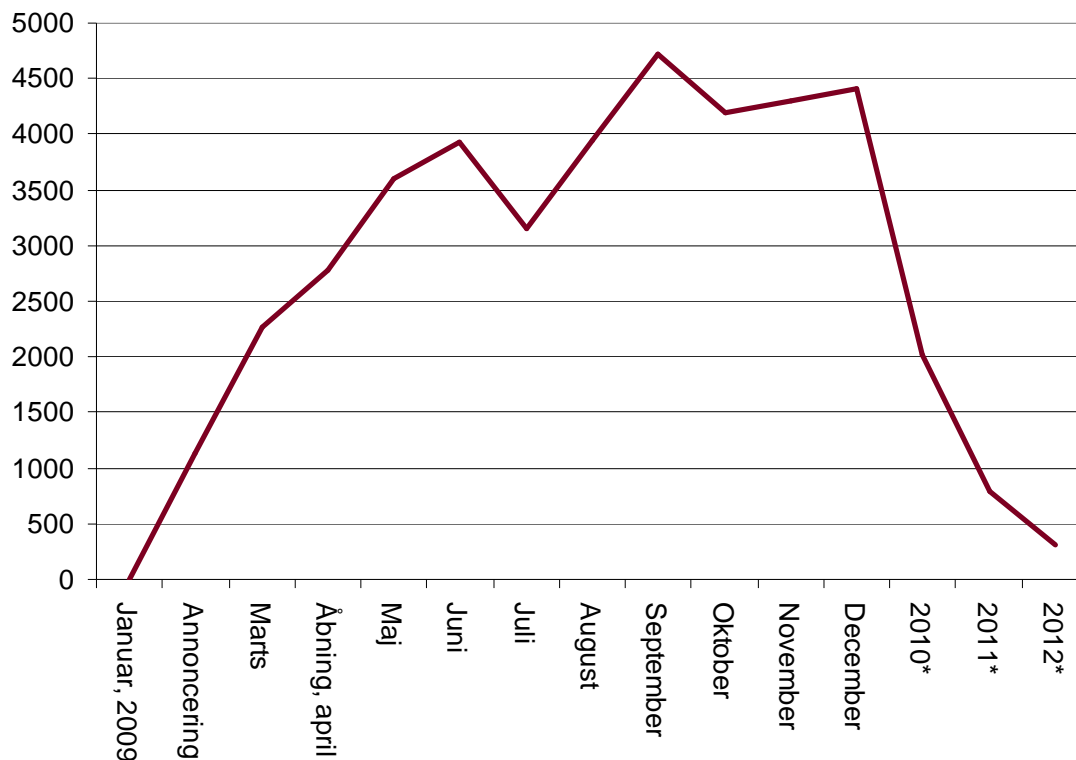
Fremskudte projekter udgør 60 procent af projekterne. På grund af tilskudsmuligheden fremskød familierne projekter, som de havde overvejet i nogen tid. Uden tilskud ville beskæftigelsen med disse projekter være gennemført frem til midten af 2012.

For de 19 procent **neutrale** projekter havde tilskudsmuligheden ikke betydning for, hvornår projekterne blev foretaget. Beskæftigelsen med disse projekter ville derfor ske med samme tidsprofil som i figur 2 og tabel 5.

For de 10 procent **nye** projekter ville projekterne slet ikke være blevet foretaget, hvis tilskudsmuligheden ikke havde eksisteret.

Figur 3 viser den samlede beregning af, hvordan beskæftigelsen med renoveringsprojekterne ville have været, hvis der ikke havde været tilskud. For eksempel viser figuren, at ca. 4.500 personer ville have været beskæftiget med projekterne fra september til december 2009, hvis puljen ikke havde eksisteret.

Figur 3. Beregnet beskæftigelse med projekter, hvis puljen ikke havde eksisteret

* For 2010-2012 viser figuren den gennemsnitlige beskæftigelse i årets måneder, for 2012 dog kun for første halvdel af året.

Effekten af puljen kan nu beregnes som forskellen mellem beskæftigelsen vist i hhv. figur 2 og figur 3. Dog er der ikke regnet med en omregningsfaktor fra tilskud til håndværkerregninger på 5,45 (jf. tabel 6), men kun på 4,95. Det skyldes, at det antages, at det kun er husholdninger med projekter, hvor tilskudsprocenten er over 10, der påvirkes af tilskuddet. Se uddybning i bilag 1b.

I figur 4 og tabel 7 er effekten vist, dog på kvartalsbasis. I første og til dels andet kvartal 2009 havde puljen en negativ effekt, fordi ordrer blev udskudt. Beskæftigelseseffekten er beregnet til 8.900 personer i tredje kvartal og 9.600 personer i fjerde kvartal 2009. Der er en negativ effekt fra andet kvartal 2010. Denne negative effekt er beregnet til 2.600 personer i andet kvartal 2010 og vil aftage gradvist frem til andet kvartal 2012. Effekten skyldes som nævnt, at fremskudte projekter jo ikke gennemføres to gange.

Figur 4. Beregnet beskæftigelseseffekt som følge af renoveringspuljen, personer pr. kvartal, februar 2009 – juni 2012

* For 2011-2012 viser figuren den gennemsnitlige beskæftigelse i årets kvartaler, for 2012 dog kun for første halvdel af året.

Table 7. Beskæftigelseseffekt af renoveringspuljen

	Beskæftigelse hos udførende byggevirksomheder				I alt*	Andre erhverv	I alt*
	Type renoveringsprojekt						
	Udsatte	Neutrale	Nye	Frem-skudte	I alt*		
2009, 1. kvrt.	-1.100	0	0	0	-1.100	-400	-1.500
2. kvrt.	-1.600	0	300	800	-500	-100	-600
3. kvrt.	1.200	200	1.100	4.400	6.800	2.200	8.900
4. kvrt.	1.300	200	1.200	4.700	7.300	2.300	9.600
2010, 1. kvrt.	500	100	400	200	1.200	400	1.600
2. kvrt.	0	0	0	-2.000	-2.000	-600	-2.600
3. kvrt.	0	0	0	-1.400	-1.400	-500	-1.900
4. kvrt.	0	0	0	-1.400	-1.400	-500	-1.900
2011, gns. pr. kvrt.	0	0	0	-800	-800	-300	-1.100
2012, gns. pr. kvrt. i 1. og 2. kvrt.	0	0	0	-300	-300	-100	-400

* Tallene kan afvige fra række-summen pga. afrunding.

Den præcise beregning af, i hvilke måneder og kvartaler renoveringsaktiviteten forekommer, er naturligvis usikker. Kvalitativt beskriver beregningerne dog formentlig effekten ganske godt: Udskudte projekter og behandlingen af ansøgninger betyder en negativ effekt, der varer til et stykke tid efter åbningen af puljen. Over en relativt kort periode blev de fleste tilsagn givet, projekterne blev gradvist sat i gang, og der kan derfor forventes en kraftig, midlertidig effekt, der omtrent forløber hen over andet halvår af 2009 og lidt ind i 2010. Effekten klinger i al væsentlighed af omkring årsskiftet. Da mange projekter blev fremskudt, vil der være en negativ effekt fra næste år.

Regnet sammen over hele perioden fra første kvartal 2009 til andet kvartal 2012 svarer beskæftigelseseffekten til 1.700 beskæftigede personer på årsbasis⁶, men beskæftigelseseffekten er som nævnt positiv i nogle perioder og negativ i andre. Effekten skyldes, at 10 procent af projekterne er nye, og at projekterne er blevet udvidet som følge af puljen med i gennemsnit 8,4 procent.

Afledte samfundsøkonomiske effekter af renoveringspuljen

De samlede investeringsomkostninger i forbindelse med puljen kan ikke betragtes som puljens aktivitetseffekt. Dels ville en del af de renoveringsprojekter, der har opnået tilskud, være gennemført uden tilskud. Dels vil husholdningernes udgifter til renoveringsprojekter fortrænge andre aktivitetskabende udgifter i husholdningerne.

Omfanget af projekter, som også ville være gennemført uden tilskud

Omkring 10 procent af tilskuddene fra renoveringspuljen er tilgået helt nye projekter, som ikke ville være iværksat uden tilskudsmuligheden, jf. Erhvervs- og Byggestyrelsen, "Effekter fra renoveringspuljen – resultater fra en interviewundersøgelse". Disse nye projekter vil have en nettovirkning på aktiviteten i byggeriet. Dermed er op imod 90 procent af tilskuddet fra renoveringspuljen tilfaldet projekter, som enten ville være gennemført under alle omstændigheder (30 procent), eller som er fremrykket til 2009 og 2010 (60 procent). Disse projekter vil i udgangspunktet ikke have en nettovirkning på aktiviteten – ud over en fremrykningseffekt. Der er dog medregnet en vis positiv beskæftigelseseffekt fra disse projekter, idet projekterne er udvidet (med skønsmæssigt ca. 8 procent) i forhold til det oprindeligt planlagte.

Nettovirkningen af tilskud til projekter, der også ville være gennemført uden tilskud, begrænser sig til aktivitetseffekten af den forøgelse af husholdningernes budget, som tilskuddet medfører. Nettovirkningen svarer således til forbrugskvoten af det udbetalte tilskud.

Fortrængningseffekt

Når husholdningerne iværksætter nye renoveringsprojekter, vil der ske en vis fortrængning af andet privatforbrug. Dette skyldes, at en del af renoveringsprojekterne

---

⁶ Tallet fremkommer fra sidste kolonne i tabel 7 som gennemsnittet af kvartalerne i 2009 + gennemsnittet af kvartalerne i 2010 + tallet for 2011 + halvdelen af tallet for 2012 (kun effekt til andet kvartal).

finansieres ud af husholdningernes løbende budget, og det vil isoleret set have en negativ beskæftigelsesvirkning. I beregningerne er lagt til grund, at mellem 40 og 60 procent af husholdningernes omkostninger fortrænger andet forbrug på kort sigt. Set over en længere tidshorisont vil der ske en fuld fortrængning af andet privat forbrug.

Når der tages hensyn til denne fortrængning af andet privat forbrug, er den afledte aktivitetsvirkning af renoveringspuljen i andet halvår af 2009 i størrelsesordenen 4.000-6.000 beskæftigede. Denne aktivitetseffekt er fortrinsvis en fremrykningseffekt fra 2010, og set over tre år er beskæftigelseseffekten 700 til 1.000 beskæftigede, når fortrængningseffekten medregnes.

Der vil endvidere være en række øvrige afledte effekter på samfundsøkonomien, som ikke er indregnet i ovenstående. Eksempelvis er der ikke taget højde for den negative effekt som følger af, at de offentlige udgifter på 1,5 mia. kr. senere vil indebære en opstramning af finanspolitikken. Den samfundsøkonomiske nettovirkning på beskæftigelsen kan derfor være mindre end opgjort ovenfor.

---

5. Konklusion

Økonomi- og erhvervsministeren har i marts 2009 redegjort for de beskæftigelsesmæssige konsekvenser af renoveringspuljen i et svar til Folketingets Boligudvalg. Redegørelsen var baseret på beregningsmæssige antagelser om størrelsen af de støttede renoveringsprojekter, fortrængning af andet privat forbrug, og om hvor stor en del af renoveringspuljen, der tilfalder projekter, som også vil være gennemført uden tilskud.

Undersøgelsen i denne rapport ser alene på den direkte eller 'partielle' effekt, som puljen har medført gennem de støttede renoveringsprojekter. Skønnet over den partielle beskæftigelseseffekt er baseret på de oplysninger om de faktiske udbetalinger fra renoveringspuljen, der nu findes, såvel som på resultaterne fra en tidligere gennemført interviewundersøgelse blandt modtagere af tilskud.

Undersøgelsen viser, at renoveringspuljen havde en effekt på beskæftigelsen for byggehåndværkere og for materialebranchen ved at fremrykke projekter, som husholdningerne havde overvejet nogen tid. I tredje og fjerde kvartal 2009 skønnes puljen at have øget beskæftigelsen med hhv. 8.900 og 9.600 personer, når der ses bort fra den afledte effekt i form af fortrængning af andet privatforbrug. Indregnes effekten fra fortrængning af andet forbrug, skønnes effekten at blive på 4.000-6.000 personer i andet halvår af 2009.

Derved har puljen bremset faldet i byggebeskæftigelsen gennem anden halvdel af 2009. Da husholdningernes fremrykkede projekter ikke udføres en gang til i 2010 eller 2011, vil puljen have en negativ effekt i disse år. Ligeledes havde puljen haft en negativ effekt i foråret 2009, fordi nogle husholdninger udsatte deres ordrer til håndværkerne, indtil puljen åbnede. Modstykket til beskæftigelseseffekten i andet halvår 2009 er således lavere beskæftigelse i første halvår af 2009 i størrelsesordenen 1.000 personer og ligeledes lavere beskæftigelse i de efterfølgende år.

Set over tre år giver puljen en positiv effekt på godt 1.800 personer på årsniveau. Indregnes effekten fra fortrængning af andet forbrug, bliver effekten 700-1.000 personer set over tre år.

Omtrent to-tredjedele af renoveringerne omfattede støtteberettigede energivenlige materialer, og renoveringerne har derved forbedret energistandarden i boligerne.

Bilag

Bilag 1. Faktorerne for omregning fra tilskud til samlet omsætning hos håndværkere

Bilag 1a. Faktoren i tabel 6

Fra renoveringspuljens administrative dataregistre kendes de tilskudsberettigede håndværkerregninger til hvert projekt. For de projekter, hvor der ikke blot blev søgt om løn, men også tilskud til materialer, kan den samlede håndværkerregning opgøres. For disse projekter var håndværkerregningerne 4,71 gange så store som tilskuddet.

For projekter, hvor der kun blev søgt om tilskud til løn, men ikke til materialer, kendes materialeudgifterne ikke. Det skønnes derfor, at forholdet mellem samlede udgifter og udgifter til løn svarer til forholdet mellem produktionsværdi og bruttoværditilvækst i hele renoveringserhvervet. Dette forhold er på 1,78 (Danmarks Statistik, nationalregnskab, 2005). Fra puljens data vides, at forholdet mellem tilskud og løn er på 4,14.

For at vægte tallene sammen til den samlede faktor på 5,45 i tabel 6 skal forholdet mellem tilskud til projekter med og uden tilskudsberettigede materialer kendes. Det fremgår af tabel B2.

Tabel B2. Fordeling af tilskud på typer af projekter

	Antal sager Pct. af alle	Gns. tilskudsstørrelse	Fordeling korri- geret for tilskuds- størrelse
Projekter med tilskudsberettigede materialer	65 %	14.464 kr.	72 %
Projekter uden tilskudsberettigede materialer	35 %	10.476 kr.	28 %

Faktoren på 5,45 fremkommer derefter som $0,72 \cdot 4,71 + 0,28 \cdot 4,14 \cdot 1,78 = 5,45$.

Bilag 1b. Faktorerne til beregning af beskæftigelseseffekter i kapitel 4

I beregninger af beskæftigelseseffekter i kapitel 4 skal der imidlertid bruges en lidt anden faktor end 5,45. Det skyldes, at det antageligt kun var de mindre projekter, hvor tilskuddet udgør en væsentlig del af de samlede udgifter, der var påvirket af tilskudsmuligheden. Som grænse for "mindre" projekter er valgt projekter, hvor omkostningerne er op til 10 gange det maksimale tilskud (således at tilskudsprocenten er mindst 10), dvs. 250.000 kr. for projekter med tilskudsberettigede materialer og 150.000 kr. for projekter uden tilskudsberettigede materialer. Disse grænser påvirker forholdet mellem tilskud og omkostninger. Således ændres faktoren på 4,71 (jf. ovenfor) til 4,40, og faktoren på 4,14 ændres til 3,58.

Den anvendte faktor i kapitel 4 er $0,72 \cdot 4,40 + 0,28 \cdot 3,58 \cdot 1,78 = 4,95$

Hvis man i stedet forestillede sig, at det kun var projekter under 125.000, eller 75.000 kr. for projekter hhv. med og uden tilskudsberettigede materialer (dvs. tilskudsprocenten er mindst 20, svarende til den maksimale tilskudsprocent for materialer), ville omregningsfaktorerne være hhv. 3,92 og 2,95. Omregningsfaktoren ville så være $0,72 * 3,92 + 0,28 * 2,95 * 1,78 = 4,29$ eller 13 procent under den anvendte faktor på 4,95. Beskæftigelseffekterne beregnet i afsnit 4 ville blive tilsvarende mindre.

Bilag 2. Beregning af beskæftigelse, hvis puljen ikke havde eksisteret

Tabel B1 viser, hvilke antagelser der er gjort for at beregne beskæftigelsen, hvis tilskudsmuligheden ikke havde eksisteret.

Tabel B1. Antagelser bag beregning af beskæftigelse, hvis puljen ikke havde eksisteret

Gruppe af støttede projekter	Andel (pct.)*	Puljens effekt på de pågældende hus- holdningers beslutning	Hvornår ville ordren være afgivet til håndværkere, hvis puljen ikke havde eksisteret?
Udsatte	11	Husstandene holdt ordren til håndværkerne tilbage, da de hørte om renoveringspuljen, inden den var endeligt etableret.	Husstandene ville have afgivet ordren til håndværkerne mellem den 21/2 og 13/4-2009. Konkret er antaget, at 50 % af ordrene ville være afgivet i hhv. februar og marts 2009. Det er yderligere antaget, at 1/4 af det praktiske arbejde ville være udført i hver af de 4 måneder, der følger efter ordren.
Neutrale	19	Tilskudsmuligheden havde ikke betydning for beslutning om eller timing af boligrenoveringen.	Det er antaget, at arbejdet med projekterne ville være foretaget på samme tidspunkt, som det faktisk sker, dvs. med samme tidsprofil som i tabel 5. [§]
Nye	10	Tilskudsmuligheden var afgørende for, at boligforbedringen overhovedet blev besluttet.	Irrelevant – ordre ville ikke være afgivet.

..fortsættes

.. *fortsat*

Frem- skudte	60	For tilskudsmodtagerne betød tilskuddet, at projektet blev fremskyndet.	Husstandene ville have afgivet ordrer til håndværkerne efter den 14/4-2009. 25 % ville have afgivet ordrer inden for et halvt år, 30 % har fremskudt ordren et halvt til 1 år, 35 % mellem 1 og 2 år, og 10 % mellem 2 og 3 år.* Det er yderligere antaget, at 1/4 af det praktiske arbejde ville være udført i hver af de 4 måneder, der følger efter ordren.
-----------------	----	---	--

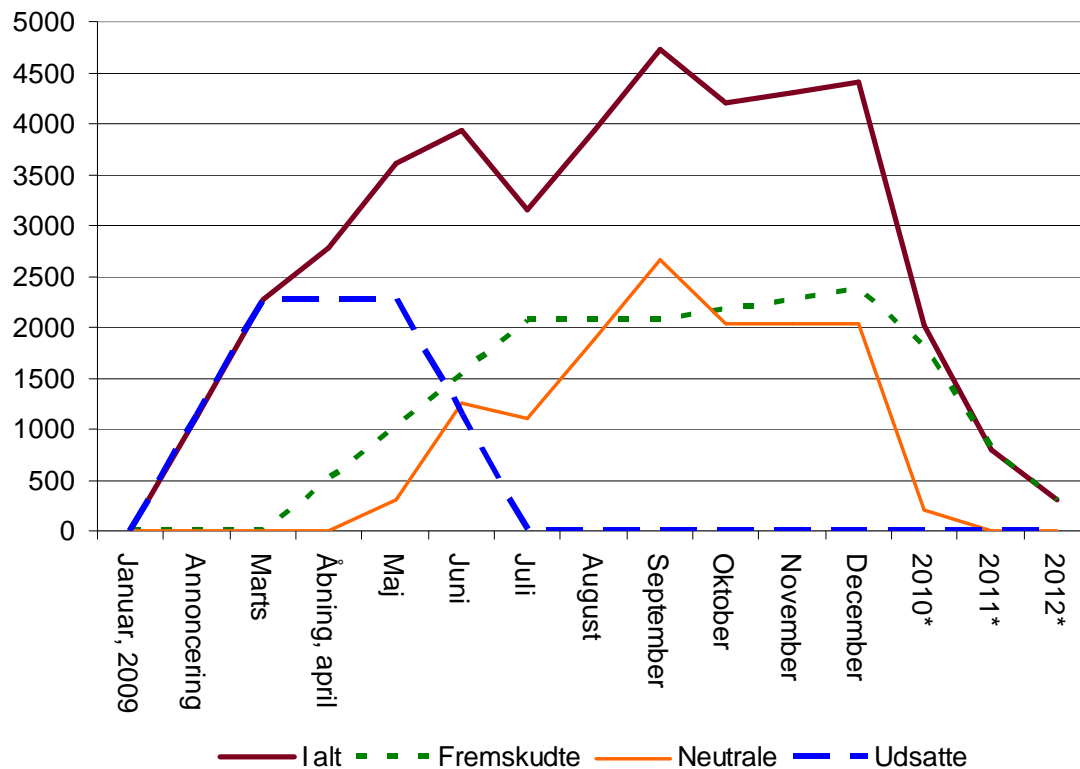
* Fordelingen kendes fra publikationen, omtalt i fodnote 2, side 4.

§ Der er i interviewundersøgelsen (jf. fodnote 2, side 4) spurgt, om puljen påvirkede tidspunktet for ordreafgivelse, snarere end det faktiske arbejde. Det kan derfor godt tænkes, at behandlingen af tilskudsansøgningen har betydet, at det faktiske arbejde blev forskubbet lidt.

Ud fra tabel B1 kan det beregnes, hvornår projekterne ville have forekommet. Niveaue for beskæftigelsen er imidlertid også påvirket af, at nogle projekter blev udvidet pga. støttemuligheden. I gennemsnit var projekterne skønsmæssigt udvidet med 8,4 procent (se henvisning i fodnote 2, side 4).

På baggrund af disse antagelser kan den hypotetiske beskæftigelse beregnes, jf. figur B1. Udsatte projekter ville have været foretaget i den første del af året. Neutrale projekter ville især have været udført midt på året, og fremskudte projekter ville have været udført i den sidste del af året eller i 2010-2012.

Figur B1. Beregnet hypotetisk beskæftigelse med projekter i fravær af renoveringspuljen, i alt og fordelt på grupper

* For 2011-2012 viser figuren den gennemsnitlige beskæftigelse i årets kvartaler, for 2012 dog kun for første halvdel af året.